

עושין פסין פרק שני עירובין

כב.

עין משפט נר מצוה

(א) עינין פ"י רש"י מתינה י: וימאה ג: וימגילה ג'א: (ב) ע"כ ד: ג' (ג) ע"כ ג' ע"ש (ד) שבת ו: ויעל כ: (ה) יוסף ו: ועל ו: וקטן ק"ה: (ו) שבת ו: ועל ו: (ז) ק"ח, ועל ו: (ח) ע"י וק"ח רפ"ט: (ט) ג' ג' (י) ע"כ ע"ש:

שמשים ומעריב שמורות לשון שמירת. כעורב לשון ערבית: עורב אכזרי על בניו כדכתיב (תהלים קמ) לבני עורב אשר יקראו והקב"ה מומן להן יתושים ונכנסין למוך פיהו: קורמי. ירקות. לשנא אחרינא (ב) גמי לח כי עקרת להסוף רכיכא דלית זיה וטמיני ליה ועבדי ריפתא זבל"ץ ג"מ דר' מכיר מללתי: אל פניו. של הקב"ה ודומה לו כמנשאוי לפניו: ולא למחר לעשות. שלאחר מיתה לעמיד לבוא אם בל לקיים מלות אינו מועיל דמי שטרם צער צבת יאכל בשבת כדאמר במס' ע"ז: אפיס. משמע פניו צין שחוקות צין ועומות אפיס שחוקות מלך וימחר למלך לעמיד לבוא ואפיס ועומות מלך לנשעים ומלך פורענות לעו"כ: צור ופסין. רומז הצור עם חלל היקף הפסין הרחוקין שמי אמות: או דילמא צור. לחודה שמי צבת סתמים לצד הרחקת צ' אמות: אדם נותן עיניו בצורו. ואם לא ללמוד מלך היתר למקום אחר מן הצור הוא למד והרי אינו אלא צבת סתמים הלך אע"פ שהוקף יותר על כן לא חמי למישרי קרפף יותר מצבת סתמים דעלמא שלא הוקף לדירה: או דילמא מצחילסו אדם נותן עיניו. ואם בל ללמוד מלך היתר למקום אחר מן המצילה ללמוד הלך חמי למישרי צעלמא יותר מצבת סתמים אי שרית הכא: לא אמרו להרחיק. ההיקף לצד צבת סתמים של רומז הצור אלא שמי אמות: איך וקטין. ק' על כ' דהו סתמים כחצר המשכן לר' יהודה אע"פ שאינו מרובע מותר ובלצד שלא יהא צין אחריו ורומזו יותר מצבת סתמים ולר"ש צעין קומצו כדאמר צהדיא צבת סתמים על צבת סתמים דהוי צבעים אמה ושיריים על צבעים אמה ושיריים כדאמר צהדי פירקין (ד' ג'). קטין קלר צרמבו: כל אויב. אף על פי שאינו מקורה אם תשמישו לדירת אדם לכהני וליליאה תמיד: וכל וידע. שהיא מרובע צגג והיא עשויה לשמירת אויר שחולה לה: מתנאי: גמ' חייצין עליה. אלמא אמו רבים ומצטלי מחילה: הלא איכא סס ד' מחילות. שיש שמי אמות (א) היכר היקף דופן לכל רוח: (ב) סולמא דזור. סלע לא גבוה סביב לעלות

אריך אפים לצדיקים ורשעים. אפיס שחוקות מאריך ללדיקים עד לעמיד ועומות לרשעים ומלחר פורענותם עד לעולם הצבא וגם זה לטובה שיש להם לחזור בתשובה כדמשמע בחלק (סנהדרין ד' ק"ה). דהוי נמי לטובה (ע' מוס' צ"ק ג' ד"ה ארך): **אך דימא בור בלא פסין קאמר.**

פירוש ופסין בלא אי יהו מרוחקין מן הצור אלא כדי ראשה ורובה של פרה אכל אין לפרש דפסין נמי אי צעי מרחיק עד צבת סתמים מדקאמר'י בקמון אי הכי מאי זיינו צין לר"ש צין לר' יהודה ולפי זה טובא איכא זיינויה לר' יהודה לא שרי (א) אלא להרחיק כדי ראשה ורובה של פרה ור' יהודה ממיר עד צבת סתמים אלא דחיי גס ר' יהודה לא שרי להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה אע"ג דלדס נותן עיניו בצורו ולא במחילה קאין להמיר יומר: **בור ופסין קאמר.** והא דלמחר צפרקין (ד' כ"ה). קרפף יומר מצבת סתמים וצנה (י' עמוד גבוה י' רחב ד' מיעוט ו"ג האי צור למה לא הוי מיעוט ו"ל דהסס במחילות טובות אכל צפסין לא המירו צין הכל אלא צבת סתמים:

והא א"ר יוחנן דרש"י א"מ"א דלתותיה. ואם תאמר שמי ירושלים דהוה רחב שש עשרה אמות ופסין ליכא אלא י"ג ושלש ו"ל הואיל והיה לירושלים זורת הפתח דחשיב ניוק מאי אעביר להו, הוה אמר לה איכא קורמי באגמא. פי' ירקות שהיא באגם אכלו מהם. אשר אנכי מצוך היום לעשות, ואפילו לרצ' דלתתיה לר'ך למעט מודה הוא דמן המורה מהני מעט דהא פיהא ממתת צנכלאי אפילו יומר מעשר ולפי פירוש אחר דפירשמי (ד' ו'). גבי ימר (א) על כן ניחא:

חייבין עליה משום רשות הרבים. וא"ת כיון דמסקינן דרבי יוחנן סבר ליה כרבי יהודה אמאי חייצין עליה משום רשות הרבים הא אית ליה שמי מחילות דלוריתא ו"ל דירושלים הימה מפולשת מארבע דדין וחייצין עליה משום רה"ר לעומד צלמנע הפילוס דליכא מחילה: **קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.** קא סלקא דעמיה דמקשה לרבי יהודה שלש מחילות דלוריתא ולמי וקורה משום מחילה אלמא לא אמו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי מחילות דלוריתא לא הוה פריך מידי ומשי קסבר שמי מחילות דלוריתא אי נמי אפילו קסבר שלש מחילות דלוריתא לא אמו רבים ומצטלו שמי מחילות עליה:

דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא. הוה מצי לשנויי דרבנן לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן אכל מדלוריתא מודו ליה: אילימא

שמשים ומעריב עליהן לבית המדרש רבה אמר במי שמשחיר פניו עליהן כעורב רבא אמר במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב כי הא דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב אמרה ליה דביתוהו ינוקי דידך מאי אעבדי להו אמר לה מי שלימו קורמי באגמא ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו א"ר יהושע בן לוי אילמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו (ב) כביכול כאדם שנושא משויו על פניו ומבקש להשליכו ממנו לא יאחר לשונאו א"ר אילא לשונאיו הוא דלא יאחר אבל יאחר לצדיקים וגמורים והיינו (ג) דא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם למחר לקבל שכרם (ד) א"ר חגי ואיתימא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב (א) אך אפים ארך אף מבעי ליה אלא אך אפים לצדיקים אך אפים לרשעים: ר' יהודה אומר עד בית סתמים וכו': איבעיא להו בור ופסין קאמר או דילמא בור ולא פסין קאמר אדם נותן עיניו בצורו ולא גורין דילמא אתי למלולוי יותר מבית סתמים בקרפף או דילמא אדם נותן עיניו במחיצתו וגורין דילמא אתי לאיחלוףי יותר מבית סתמים בקרפף ת"ש כמה הן מקורבין כדי ראשה ורובה של פרה וכמה הן מרוחקין אפי' בור אפי' כוריים ר' יהודה אומר בית סתמים מותר יתר מבית סתמים אסור אמרו לרבי יהודה אי אתה מודה בדיר וסחר מוקצה וחצר אפילו בית חמשת כורים ובית עשרת כורים שמוותר אמר להם זו מחיצה ואלו פסין ר"ש בן אלעזר אומר בור בית סתמים אבית סתמים מותר ולא אמרו להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה הא מדקאמר ר"ש בן אלעזר בור ולא פסין מכלל דרבי יהודה בור ופסין קאמר ולא היא ר' יהודה בור בלא פסין קאמר אי הכי היינו דר' שמעון בן אלעזר איכא בינייהו אריך קטין כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר א כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסחר מוקצה וחצר אפילו בית חמשת כורים ובית עשרת כורים מותר (א) וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות בית סתמים מותר יתר מבית סתמים אסור: **מתני'** ר' יהודה אומר אם היה דרך רשות הרבים מפסקתן יסלקנה אומרים (ב) אינו צריך: **גמ'** רבי יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו כאן הודיעך כוחן של מחיצות כאן וסבירא ליה (א) והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים אלא כאן ולא ס"ל ורמי דר' יהודה אדר' יהודה רמי דרבנן אדרבנן (א) דתניא יתר על כן א"ר יהודה מי שהיו לו שני בתים משני צידי רשות הרבים עושה לו לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רשות הרבים בכך קשיא דר' יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן דר' יהודה אדרבי יהודה לא קשיא התם דאיכא שתי מחיצות מעלייתא ורשות הרבים אחת קשיא דרבנן אדרבנן (גמ') לא קשיא הכא איכא שם ארבע מחיצות התם ליכא שם ד' מחיצות א"ר יוחנן א"ר יוחנן א"ר ישראל אין חייבין עליה משום רה"ר יתיב רב דימי וקאמר ליה להא שמעתא א"ל אביי לרב דימי מ"מ

מחילות (א) וס' ובעי' שבת ו'). כאן הודיעך כוחן של מחילות ולא מצטלי משום רבים (ב) וירושלים וכו' חייבין עליה משום רה"ר. ירושלים רה"ר שלה מכוון משער לנער ומפולש ויש בה דרימא ששים ריבוא ומה שש עשרה אמה, ואלמלא שטעלן דלמותיה בכל לילה חייבין עליה בשבת משום רה"ר, אכל נעילת דלמות משוי' לא כהנר של רבים ומערבין את כולה וכל זמן שלא ערבו הוא כמלכות ולא מחייבי עליה, וכו' נמי אמרין פסק בנרא (קא). לירושלים כמלכות היא (לעיל ו'): או: דערי של רבים היא שאולוסין הריבא בלון לא. אכל עשוי דלמותיה ננעלות לאו רה"ר, שאינה כהנר מדבר, שהוא דרך פתוח כל שעה (לעיל ו'). יתר על כן אמר ר' יהודה. לעיל מיהא איירי צבונה עליה מפי' צבת ששני ימי רה"ר וכן גשרים המפולשין להיכר, דערי ר' יהודה הני לטעמי מומיה משום פי מקרה יורד וסוסם, כפרק כל גגות העיר (לקמן ט'), וקאמר צבניתא יתר על כן אפילו הכי לילכא פי מקרה, הואיל ויחלש שמי מחילות מעלייתא. מחילת הימ' מכאן ומחילת צבת שמי מכאן, קמי בתקנתא פורמא (לעיל ו').

ב א מ"י פ"טו' מהל' שבת הל' ט' ד (ה) ויפ"ד הל' ט' אן פסג לאחי סס טור ש"ע א"ח ס' שנת ספ"ק: כ א ב מ"י פ"ז מהל' שבת הלכא ג':

רב ניסים גאון

רבא אמר במי שמתאכד על בניו כעורב. עיקר דיליה מיהא דמתוב ולבני עורב אשר יקראו. והוה חושב ידוע הוא כי העורב ידבר את אפדוריו כל זמן שערין לא העלו אברה. ולחור שבעלה עליהן אברה והן משחירין הוא חורו איתון. וכתוב נמי כי יכין לעורב צידו. ובכתובות בפרק נערה שנתפתחה הקטו ועורבא בעי צניה. והכיוב לבני עורב אשר יקראו. לא קשיא הא בחיוריו והא באוכמי.

רבינו חננאל

במי שמשחירין ומעריבין עליהן בבמה"י. רבה אמר במי שמשחירין פניהם עליהן כעורב. רבא אמר במי שמתאכד על בניו כעורב. כורב אדא בר אבהו דרב הוה אויל בי רב הוה אברה ליה דביתוהו ניוק מאי אעביר להו, הוה אמר לה איכא קורמי באגמא. פי' ירקות שהיא באגם אכלו מהם. אשר אנכי מצוך היום לעשות, ואפילו לרצ' דלתתיה לר'ך למעט מודה הוא דמן המורה מהני מעט דהא פיהא ממתת צנכלאי אפילו יומר מעשר ולפי פירוש אחר דפירשמי (ד' ו'). גבי ימר (א) על כן ניחא:

חייבין עליה משום רשות הרבים. וא"ת כיון דמסקינן דרבי יוחנן סבר ליה כרבי יהודה אמאי חייצין עליה משום רשות הרבים הא אית ליה שמי מחילות דלוריתא ו"ל דירושלים הימה מפולשת מארבע דדין וחייצין עליה משום רה"ר לעומד צלמנע הפילוס דליכא מחילה: **קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה.** קא סלקא דעמיה דמקשה לרבי יהודה שלש מחילות דלוריתא ולמי וקורה משום מחילה אלמא לא אמו רבים ומצטלו מחילה דאי שמי מחילות דלוריתא לא הוה פריך מידי ומשי קסבר שמי מחילות דלוריתא אי נמי אפילו קסבר שלש מחילות דלוריתא לא אמו רבים ומצטלו שמי מחילות עליה:

דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא. הוה מצי לשנויי דרבנן לא פליגי אדרבי יהודה אלא מדרבנן אכל מדלוריתא מודו ליה: אילימא

תורה אור השלם
1. ומשלם לשנאוי אל פניו להאבידו לא יאחר לשנאוי אל פניו ית'ם לו: דברים ו'
2. וקשרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם: דברים ו'
3. ועבר ה' על פניו ויקרא ה' אל רחום ורחמן אלהים ורב חסד ואמת: שמות לו ו'

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קומי ירקות לשנא' אחרתא קוראמי נמי מ"א (ב) ד"ה הכא איכא וכו' שמי אמות היקף קפ"ל ומיכא היכר נמקח: (ג) תוס' ד"ה או דילמא וכו' לא שרי להרחיק אלא לא שרי לנשע' (ד) ד"ה צור וכו' וצנה בר עמוד גבוה י' רחב ד' ומיעוט הוי מיעוט והבא נמי הלא: (ה) ד"ה והא אמר וכו' גבי ימר: (ו) ע"כ צ"ה וכו' מ"א:

גליון הש"ס

גמ' וכל דירה שתשמישה לאויר. לעיל דף טו ע"א וע"י צבנות דה ע"כ ובעיני דה: תוס' ד"ה והא"ר: ב"י. האג"ת: צריך למעט מודה הוא דמן התורה חייב. ע"ל דף ו' ע"ה מ"ה רב אמר:

מוסף רש"י

כביכול. נלמד בהקב"ה ככלא שכול להאמר כי ק' (מתירה כא. ובעי' יוסף ו: ומגילה ו:). היום לעשותם. צעלס הוה. ולא למחר לעשותם. אליו יכול לעשותם לעולם הלא (ע"ז ג') דלון מלת לעמד (שם ד'). למחר לקבל שכרם. לעלם הלא (דברים ו'). א"ר אף מבעי ליה. אף אף משמע מאריך ימים וממתי מלפני. אף אפיס משמע שני רגלים, אמת של טובה ואמת של מלכות לאלתר (שם). ובית דירה וכו' יתר מכל סתמים אסור. דלא ליה הוה לעל כחמו הוה דל ס' (לעיל ו'). אם היה דרך רה"ר מפסקתן. שאין שם דרך אלא בין הפסין (לעיל ו') יסלקנה לצדיקין. וצטלי דרימא רבים ומצטלי מחילות (א) ובעי' שבת ו').